

Torna el vell projecte d'un canal transamericà

Nicaragua, ¿el canal dels japonesos?

Empreses japoneses tornen a intentar la construcció d'un canal que travesse Nicaragua d'un costat a l'altre. El macroprojecte, no obstant, té molts inconvenients.

La idea de construir un canal per unir els Oceans Atlàntic i Pacífic ha estat desitjada al llarg dels segles. López de Valmedro, l'any 1555, proposava a l'emperador Carles V el projecte de fer navegable el riu San Juan (Nicaragua) en tot el seu trajecte i realitzar un canal que permetés unir els dos oceans a fi que els galions espanyols tinguessin molt més senzill el trànsit comercial durant totes les èpoques de l'any i molt més ràpidament. Aquest projecte, que no es va portar a la pràctica malgrat l'interès de Carles V, ha influït de manera determinant en la vida de Nicaragua i de tota l'Amèrica Central en els segles posteriors i determinà la contínua intervenció dels Estats Units en la zona. "Amèrica per als americans", la frase emblemàtica del president Monroe, marcà tota la política dels Estats Units al continent americà i es converteix en la realitat en "Amèrica per als americans del nord", amb la contínua intervenció per tal de controlar econòmicament i políticament la resta del continent.

El naturalista alemany Alexander Freiherr von Humboldt va escriure

després de la seva estada al país: "Sembla probable que Nicaragua estigui cridada per a una gran aventura, la construcció d'un gran canal d'aigua per unir els dos oceans". El governador britànic de Jamaica, Sir Charles Grey, confirma les paraules del naturalista alemany, i l'any 1847 envià una força militar britànica a San Juan del Norte amb la intenció de controlar el possible canal. Posteriorment els nord-americans bombardejaren sense misericòrdia la ciutat, que van destruir gairebé completament, intentant aconseguir el control exclusiu del canal. Durant la segona meitat del segle XIX, la idea del canal està més viva que mai i causa un greu conflicte militar i comercial. Es creen desenes de companyies per realitzar el projecte i una sèrie de tractats van ser signats amb la intenció d'establir un estatus legal sobre el canal. Aquest estatus va canviar a causa de la intervenció nord-americana i va passar de la propietat internacional al total control dels Estats Units amb el tractat Bryan Chamorro de 1914. Els canvis en la situació política de Nicaragua, com també les ànsies de llibertat del poble nicaraguenc, la llui-

ta per la independència i la posició de César Augusto Sandino, partidari del control internacional del canal, faran realitat una opció menys conflictiva i crearan un estat artificial, d'acord amb la seva total conveniència, anomenat Panamà.

El conflicte continua obert, el finançament que el govern americà va fer de la *contra* antisandinista i la invasió de Panamà en són una demostració palpable. El govern nord-americà, co-neixedor del projecte japonès i de les converses que mantenen amb el govern sandinista per tal d'obrir una nova via de comunicació interoceànica, n'estava molt preocupat. Es donava la paradoxa que el Japó, un país vençut i ocupat militarment per les seves tropes, es converteix dia a dia en una importantíssima competició i té l'atreuiment d'intervenir en el continent americà i amenaçar la seva supremacia i el control sobre el trànsit de mercaderies entre el oceans Atlàntic i Pacífic. Els Estats Units, atesa la impossibilitat de enfrontar-se directament als japonesos afrontaren el problema en dues direccions, per un costat garantir el control total de Panamà, últimament una mica

Àrea 1.

Puerto Brito. Sud-oest del llac:
Ciutat del canal i port lliure.

Àrea 1.

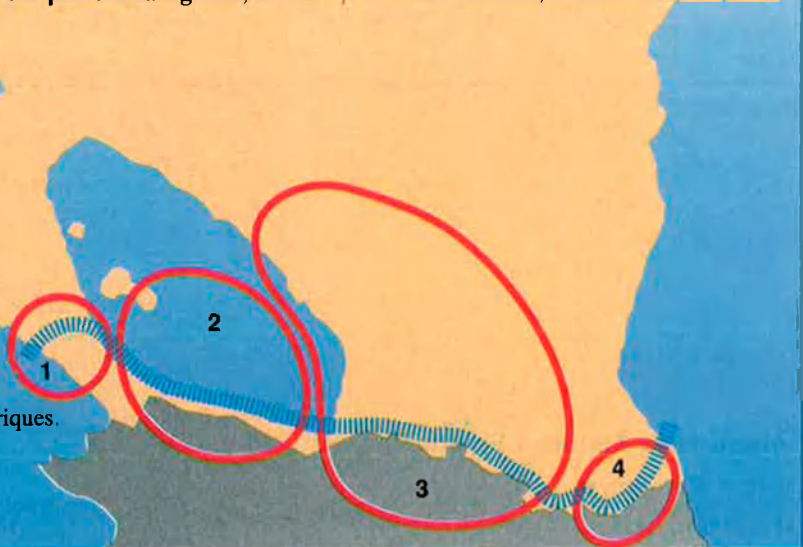
Zona sud del llac:
Instal·lacions turístiques i parc industrial.

Àrea 3.

Riu San Juan i àrea est del llac:
Àrea agroforestal i reserva biològica. Centrals elèctriques.

Àrea 4.

Puerto San Juan del Norte: Port lliure.

deteriorat per les veleïtats nacionalistes de la dictadura del general Noriega i la proximitat de la finalització dels contractes d'arrendaments. I per altra banda continuaren castigant i desestabilitzant el govern sandinista de Nicaragua mitjançant una guerra civil amb el finançament de la *contra* i un bloqueig econòmic difícilment suportable per un país petit.

La política dels EUA certament ha aconseguit el seu objectiu de desestabilitzar la zona i crear una nova situació política més favorable als seus interessos, però el projecte continua sent viu i Violeta Chamorro, actual presidenta de la República de Nicaragua té un problema a les mans, que té més de 435 anys i que demana una solució. El canal de Nicaragua, voldria dir una nova fesonomia per al país, que hauria d'ajustar la seva economia per assumir el projecte. Els crítics de la presidenta dubten de la seva habilitat per fer-ho i adverteixen dels problemes addicionals que resultarien de la gran i important força de treball necessària per a construir el canal. L'oferta de les companyies japoneses és temptadora. El control internacional del canal sembla garantit amb el seu projecte. I a més a més, diversos factors fan el projecte més urgent, l'increment del trànsit marítim i els greus problemes estructurals que pateix el Canal de Panamá, la incontrolada tallada d'arbres al llarg del canal que ha alterat la seva àrea de recollida d'aigües, i que ha alterat els nivells d'aigua fins el punt que serà im-

possible sostenir l'increment del trànsit marítim, aquests factors van ser suficients per fer que diverses companyies privades japoneses fundassen un comitè per al desenvolupament del "Gran Canal" a l'Amèrica Central. Una inspecció preliminar de l'any 89 va permetre al comitè publicar un informe que donava suport al nou Canal de Nicaragua més que a una reestructuració del Canal de Panamá.

La senyora Chamorro té el seu país immers en una greu crisi econòmica, fruit de més de vuit anys de guerra; caldrà veure quines sortides troba. ¿Tindrem l'any 2000 dos canals que travessin l'estret istme d'Amèrica Central? La resposta no és a les nostres mans i segurament no totalment a les de la senyora Chamorro i del poble de Nicaragua.

OPOSICIÓ AL PROJECTE

Una institució privada japonesa proposa construir un gran canal de sorprenents dimensions que travessi Nicaragua. Serà de 400 m. d'ample, 25 m. de profunditat, i gairebé 300 km. de llarg, i costarà, segons primers càlculs 560 bilions de dòlars. La institució preveu que es necessitaran 2 o 3 anys per portar a terme els plans, i entre 10 o 15 anys per construir el canal.

Però molts problemes es preveuen i s'oposen a la construcció del canal. Primer, molts economistes de l'Amèrica Central han apuntat que Nicaragua no té la força de treball necessària per

portar a terme el projecte. Calculen que almenys 300.000 treballadors haurien de ser enviats des d'altres països, com Panama va haver d'importar treballadors per realitzar les obres del seu Canal. Segon, Nicaragua hauria de patir una radical transformació, passar de ser un país amb una economia diversificada –encara que pobre–, a convertir-se en un país equipal i dedicat quasi exclusivament al servei del nou canal. Tercer, des d'un punt de vista ecològic, el canal significa un desastre i els ecologistes ja fan sentir les seves veus de protesta: el riu San Juan constitueix una part integral d'un sistema internacional d'àrees protegides (SI-A-PAZ), que seria completament destruïda. També les aigües del Pacífic, l'Atlàntic i el llac Nicaragua poden ser afectades amb el nou canal, amb serioses conseqüències per als diversos ecosistemes.

Aquells que s'oposen al nou canal poden estar d'acord amb el jesuïta José de Acosta i amb les seves paraules sobre la matèria el 1590: "Cap poder humà estarà en situació de demolar la forta i infranquejable barrera que Déu va posar entre els dos oceans per resistir els assalts de tots dos. I, si els homes descobreixen que això fos factible, jo crec que seria raó per enfurismar el càstig diví que els homes modifiquessin la forma que el creador, amb la seva suprema saviesa i previsió, ha dissenyat per a l'esctructura d'aquest món".

Gustau Navarro i Barba

